

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

• V ediciji je moč.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in soboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Narodnice, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zenta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Terrate« Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi šrkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Delo, obrtnija, delalec, obrtnik.

(Predavanje g. V. D. na veselici dne 22. aprila 1883.)

(Dalje.)

Vpraša se, kaj je prav za prav delo, kaj obrtnija, kaj obrtnik, kaj delalec?

Delo je človeško dejanje v dosego kacega namena. Ustvarjati človek v pravem pomenu besede ne more, on more temveč le naravo posiliti, da nekaj ustvari. more narave proizvode zbrati, premestiti, dati jim drugo obliko in jih tako sposobiti za človeško rabo, kar še le da takim proizvodom pravo vrednost. — Razločuje se delo, da je ali produktivno ali neproduktivno. Produktivno delo je ono, ki v resnici ustvarja iz surovin razno rabljivo blago in mu tako daje vrednost, manjšo ali večjo; neproduktivno delo pa je tako, ki se nanaša le na posredovanje. Pri vsem tem pe je težko natančno razločevati, katero delo je produktivno ali neproduktivno, ker na priliko tudi stražnik, kateri je postavljen, da čuje in straži za večjo varnost delalca, da ga nobeden ne moti in mu ne zavira dela, tudi tak stražnik, akoprem le okoli hodi, dela indirektno, iz česar izvira, da so potrebni razni stanovi, tudi taki, ki direktno ali neposredno ne spreminjajo surovin v rabljive predmete, in da je prav za prav vsak človek manj ali več delalec; posebno važen delalec pa je oni, ki se svojim umom izmislil nove praktične naprave in orodja, katerih se potem v veliko korist poslužuje vse človeštvo. Nekateri tudi delajo razloček mej duševnim in ročnim delom; a ta razloček se ne ujema z bistvom človeka in jaz si ne morem misliti nobenega pravega dela, ako dotični tudi zraven ne misli — Taka dela, ki terjajo prav malo mišljenja, uplivajo celó prav slabo na človeški um, ona človeka ponižajo do mašine. — Zatorej pa bo vsak človek rajše opravil taka dela, ki zadovoljujejo tudi njega duševno zmožnost, in kolikor bolj duševno delo je, s toliko večjo zadovoljnostjo poprime se ga človek. To so gotovo že mnogi zapazili na sebi. — Človeku je delo prirodno, on ne more mirovati; a delo mu je tudi potrebno za vsakdanji živež, bodisi, da vse, kar potrebuje, tudi sam izdeluje, bodisi, da plod svojih rok zamenjava za izdelke rok svojega bližnjega. Kolikor več prideluje ali izdeluje človek, toliko lepše mu je življenje, toliko samostalnější, neodvisnější postane v človeškem društvu. To pa vzbuja v človeku veselje do dela in do vstrajnosti. Zarad tega pa vidimo, da le svobodni delalec napenja svoje sile in postane čedalje

bolj popolen v delu, napredku in naporu; mej tem ko kak suženj dela le toliko, kolikor mora delati prisejleno; kajti zavest, da vse, kar več dela, nego prav mora, ne pripada njemu, ampak gospodarju, ta zavest moli v človeku vsako hrepenjenje in vsak vzlet njegove duše. Še celo dninarji, ki delajo pod nadzorstvom za dnevno plačilo, niso in ne morejo postati pravi uzorni delalci. Veliko boljše delajo oni, ki prevzamejo kako delo v »akorda«, kakor mi pravimo po domače, ker taki delalci vedo, da njih večji napor jim donša tudi večji zaslužek. — Uzoren delalec pa more postati še le tisti, kateri dela za lastno obrt ali za lastno zadrugo, ker tam dela za svoj lastni dobiček in tega dobička torej ne deli z nobenim podjetnikom. O takih zadrugah bom kesneje govoril. — Znano je tudi, da v nekaterih krajih več in boljše delajo, nego v drugih; a to je zopet mnogo odvisno od lege dežele, (prebivalci južnih dežel ne morejo tako vstrajno delati, kakor oni dežel srednje lege); še več pa je množina in kakovost dela odvisna od hrane, moralne odgoje, od šeg in navad in še skoraj največ od stopinje izobraženja in omike, na katerej stoji dotični delalec.

Prava svoboda posebno spodbuja delo, ker kder je svoboda, tam cvete blagostanje in ima torej delo prvo mesto. Moški so na priliko tudi zmožnejši za delo, nego ženske; a prvi zopet najuspešnejše delajo v dobi od 24. do 45. leta. Potem navadno uže pejemljo duševne in fizične ali životne moči.

Človeku je prirodno tudi deljenje dela. Celó divji narodi delé mej soboj razne posle. Kakor hitro pa so se ljudje skupili v društva, začeli so se deliti po razredih, nekateri so postali poljedelci, drugi rokodelci, tretji vojniki itd. Kolikor bolj pa so začele rasti človeške potrebe, toliko raznejši so postali opravki in toliko več razredov ali stanov in podstanov je nastalo, in tako je prišlo, da so scasoma razna rokodelstva postala popolnoma mejnarodna in da so na priliko Francozje vpotrebjali našega piva, našega železa, mi pa njih fletnih igračic in lišpa za naše vedno bolj po lišpu hrepenече ženstvo. Na tak način je začel svet vedno več izdelkov ustvarjati in zdaj je vsega uže skoraj v prevelike obilnosti. V starih časih je bil en in isti človek mizar, čevljar, kolar in ob nedeljah še muzikant. A v novejšem času se je delo tako razdelilo, da na priliko mizar izdeluje le debelo delo, da pa predmet dobi lepo obliko, priskoči mu tudi rezljar in našopir na priliko kako omaro z lepimi ornamentii. — Na Švicarskem, kder je urarstvo

jako razvito, delajo nekateri urarji sama kolesca, drugi zopet same verižice, tretji sama pokrova in četrti potem sestavljajo ure. To razdeljenje dela je koristno gledé na večjo dovršenost, kajti človek, ki se vedno bavi le z eno in isto rečjo, postane v tistej jako popolen. izmislil vse mogoče olajšave, in na vse zadnje mu ni treba toliko časa učiti se. V občé se z razdelitvijo dela prihrani tudi neizmerno dosti časa, in »čas je denar«, pravi Anglež. Z razdelitvijo dela je produkcija neizmerno narastla, kar bi drugače ne bilo mogoče in prav to je uzrok, da je postalo vse blago jako ceno in da tožimo celo zoper preveliko produkcijo.

A razdelitev dela ima tudi svojo slabo stran. Delalci postanejo preveč enostranski gledé na tehnično urnost in takim delalcem ni mogoče tako hitro z uspehom poprijeti se drugega dela, ako jim navajeno delo ne daje več potrebnega kruha; nadalje postanejo taki delalci preveč odvisni od gospodarjev in vedno isti jako omejeni delokrog upliva jako slabo na delalca duševni in životni razvitek. Vendar pa je ta nevarnost le bolj tam, kder je to razdeljenje pretirano in v novejšem času pridejo za enolično duhomorno delo tudi mašine na pomoč; v ostalem pa mora tudi država za to skrbeti, da se delalski stan ne tlači z duho- in truplomornimi opravili.

Delalec je, kakor smo videli, prav za prav vsak človek; vendar pa mi poznamo pod imenom delalec le onega, ki dela za dnino, ali pa za tedensko in mesečno plačilo in se bavi le bolj s čisto ročnim, materialnim delom. Pod rokodelcem pa umejemo mi uže onega moža, ki izdeluje za svoj račun razne predmete, ki so mu ali naročeni, ali pa jih dela za kesneco prodajo. Vendar pa more rokodelcem tudi dninar postati, v katerem slučaju se uže bolj bliža delalcu, ali pri vsem tem ga znači oblika dela — rokodelstva, ki zahteva neko tehnično izučbo, več rokodelcem, nego pa način odškodnine ali plače delalcem.

Za svoje delo dobi vsak delalec od svojega podjetnika, gospodarja zmožnosti in pridnosti primerno odškodnino v denarju. Po socialnem pravilu bi moral vsak delalec vsaj toliko dobiti, da more pošteno ravnati svojo družino. Toliko pa vsakokrat noče, ali ne more plačati podjetnik, ali gospodar, kajti on pred vsem terja, da se mu delo izplača; on terja nekaj dobička za riziko, zopet obresti od vpotrebjenega kapitala in naposled hoče biti tudi dober plačan za svoj osebni trud. Včasih res ni mogel gospodar dovoliti zvišanja plače, a včasih mu je tudi manjkalo

njim stopinje pobiral. Najčudneje se je ponašal proti njemu Volincev. Rudin je Volinceva nazival vitezom, slavil ga, kder koli ga je mogel, no Volincevu se nikakor ni mogel prikupiti in vedno se je jezil, kadar koli je začel Rudin hvalliti njegove vrline. »Morda se norca dela?« mislil je on in srce mu je jelo močnejše tolči. Tudi ga je mučila ljubosumnost zavoljo Natalije. Pa i sam Rudin ni maril posebno zanj, akoprem ga je viteza imenoval ter si od njega denarjev izposojal. Teško je pogoditi, kakšna čustva so navdajala ta dva človeka, ko sta si prijateljski roke stiskala in drug drugemu gledala v oči...

Basistov je vedno še blagoslavljal Rudinov prihod in lovil vsako besedico, ki jo je ta izrekel. Rudin se je oziral malo nanj. Samo enkrat je vstal z njim celo predpoldne razlagajoč vsesvetska vprašanja; ter vzbudil v Basistovu veliko navdušenost; od tedaj ga pa niti pogledal ni... Z Ležnjevim, ki je začel malo gosteje k Darji Mihajlovnej prihajati, ni se v prepire vpuščal, nego se mu uklanjal. Tudi Ležnjevs se je držal hladno, a konečne sodbe o njem še vedno ni izrekel, na žalost Aleksandre Pavlovne. Ona se je Rudinu klanjala; ali je vendar verjela tudi Ležnjevu. Vsi v hiši Darje Mihajlovne so se pokoravali najmanj želji Rudina. Red dnevnih zabav in poslov je on odločeval. Ni ena partie de plaisir, in vsa zabava se ni brez njega vršila. Bil je v ostalem slab prijatelj nenavadnih sprehodov in voženj, ter kakor da je odrasel mej otroci, z neko ljubeznivo strpljivostjo gledal na igre ostale družbe. Ali zato je z Darjo Mihajlovno ukrepal o odgojanji otrok, o gospodarstvu, v občé o vsakem poslu; slušal je njene predloge in malenkosti ga niso dolgočasile; predlagal je razne popravke in vedno kakšno novotarijo imel v mislih. To je Darjo Mihajlovno navduševalo — ali pri tem je tudi ostalo. V gospodarskih stvareh je slušala in se držala sovetov svojega upravitelja, jednookega Malorusa, dobrodušnega in lokavega goljufa. »Stari panj gorie« znal je on reči, ter zamežikati s tistim jednim očesom.

Podlistek.

Rudin.

(Spisal J. Turgenjev, preložil M. Málóvrh.)

IV.

(Dalje.)

Ležnjevs je začel zopet po sobi hoditi; Aleksandra Pavlovna sledila mu je z očmi.

»Izza meje,« nadaljeval je Ležnjevs, »pisal je Rudin svojej materi neobično redko, a obiskal jo je samo enkrat... Starica je vzdahnola dušo brez njega na tujih rokah, ali do zadnjega trenutka ni očes z njegove slike odmeknola. Bivajoč v T. sem včasih k njej zahajal. Starica je bila jako dobra i jako gostoljubna. Ona je svojega Mito ljubila brez razbora in razlogov. Gospoda pečorinske šole vam gotovo porekó, da mi ljubimo takšne ljudi, kateri sami ne morejo ljubiti; a meni se zdi, da vse matere svoje otroke ljubijo, osobito one, kateri so na tujem. Kesneje sem se sešel z Rudinom izza meje. Tu se ga je neka boljarica oklenola, Ruskinja, plava, a ni mlada ni stara. On se je prilično dolgo z njo vlačil, naposled pa jo zapustil... ali ne, besa, ona je njega spodila. Tada sem se tudi jaz od njega ločil. To vam je vse.«

Ležnjevs obmolčel, z roko se po čelu pogladil, a potem ko utrujen na divan sede.

»Veste kaj, Mihajlo Mihajlič,« povzame zdaj Aleksandra Pavlovna; »vi ste, jaz vidim, zloben človek, ni malo bolj od Pigasova. Jaz verujem, da je vse resnica, kar koli ste govorili, da sami niste ničesa dodali, ali vendar ste vse v najgorjej sliki predstavili. Ta badna majka, njena ljubezeva, njena osamljena smrt, ta boljarica... čemu vse to? Znate li vi, da se može tudi najčestitejšega človeka življenje tako pripovedati, da se ga vsakdo mora preplašiti, ako tudi nič ni dodanega. To je klevetanje.«

Ležnjevs vstane in hodi zopet po sobi.

»Jaz vas nisem hotel žaliti, Aleksandra Pavlovna,«

reče on naposled. »Jaz nisem klevetnik.« »V ostalem,« nadaljuje po kratkem razmišljevanji, »kar ste rekli, to je istina. Nisem hotel klevetati proti Rudinu i kdo zna! morebiti se je od one dobe izpremenil... morebiti, nemam prav.«

»A i to je, vidite. Zagotovite mi, da z njim znanje ponovite, vpoznajte ga temeljito, a potem mi svojo sodbo povejte.«

»Dobro! Ali kaj si ti utihol, Sergej Pavlič?«

Volincevs vzdigne glavo, kakor da se je iz spanja probudil.

»Kaj hočete? Jaz ga ne poznam. Tudi me glava boli.«

»Ti si denes res bled,« reče Aleksandra Pavlovna, »ali si bolan?«

»Glava me boli,« ponovi Volincevs in odide iz sobe. Aleksandra Pavlovna i Ležnjevs pogledujeta za njim, a potem drug drugega, a ne rečeta nič. Niti njemu niti njej ni bilo tajno, kaj je Volincevu vzemirilo srce.

V.

Zopet sta minola dva meseca. Ves ta čas se Rudin skoraj maknol ni od Darje Mihajlovne. Ona ni mogla več brez njega živeti. Pripovedovati mu o sebi, slušati njegovo sodbo i mnenje, postalo je za njo vsakdanja potreba. Neki dan je hotel on oditi, rekši, da mu je denarjev zmanjkalo: ona mu da pet sto rubljev. Od Volinceva si je izposodil dve sto rubljev. Pigasov je prihajal vedno redkeje k Darji Mihajlovnej; on se je jezil, videč kraj sebe Rudina. No to se ni samo Pigasovu dogodilo.

»Jaz tega misleca ne ljubim,« rekel je često; »on svoje misli nenaravno izražuje, to je prav osoba iz ruske zgodovine; on reče: jaz in z neko žalostjo poneha — »Jaz, in zopet jaz, in vedno jaz...« Besede izbira najdaljše. Ti kihneš, on ti dokaže, zakaj si kihol, a nisi zakašljaj — Tebe hvali — tebe skoraj psuje... Misliš da, je to istina? Ne daj Bog!« Pandalevskej se je zbal Rudina, ter pozorno za

pravega sreca, in zaradi tega so nastali večkrat prepiri mej delalci in gospodarji. Angleži so v tem obziru bolj praktični; tudi tam so nastajali pogostoma prepiri, a gospodarji sami so zavezali nastopke takih preprirov s tem, da so delalcem rajše plačevali od izdelanega komada katerega koli predmeta, nego pa dnino, ali se sploh pogodili z delalci gledé načina plače tako, da je delalcu prišlo tudi nekaj deleža na konečnem dobitku. S tem takozvanim akordom so odstranili marsikatero krizo.

V zadnjem času pa se silno množi število delalcev, ker tisti zdravi, takozvani meščanski ali srednji stan vedno bolj izumira. Velikanska obrtnija na fabriški način pa je odstranila rokodelce in male obrtnike v takej meri, da je iz tega jako zdravega stanu postala na priliko le $\frac{1}{100}$ velikih bogatinov, 8 do $\frac{1}{100}$ samostalnih, dobrih rokodelcev, skoro 90%, pa razmere sedanjega človeškega društva potiskavajo v zadnji dninarski ali delalski stan, kar je na vsak način osodopolno. Uprav iz tega se je porodilo delalsko ali socialno prašanje, ki vsak dan močnejše trka na duri vseh držav.

Načelo, da ima vsak človek pravico do dela, res je lepo in pravično. Mnogi so tega menenja, da bi morala država sama skrbeti, da delalci dobé potrebnega zasluzka; toda država v tem obziru ne more delati neposredno, ampak delalci sami in država, ta dva činitelja skupaj morata v tem obziru postaviti na eno stran jez proti nadvladi velicega kapitala, na drugo pa jez, da ne prestopi socializem meje državnega reda in ne postane človeškemu društvu nevaren. Reva postaja res čedalje večja, toda načelo, da bi država sama postala fabrikant, ne velja, državni organi za te stvari nimajo potrebne niti naravne niti virtualne sposobnosti, in potem bi se tudi delalci več zanašali na državno pomoč, nego na svoje roke, kar bi bilo jako škodljivo človeškemu društvu, ker bi sploh zamorilo duh napredka spopolnjenja.

(Konec prihodnjic)

Politični pregled.

Notranje dežele.

V državnoborski seji dne 27. aprila je generalni govornik Plener pobijal paragraf gledé izjeme za Galicijo in Dalmacijo ter strastno napadal vlado, da ga je načelnik dvakrat k rdu zavrnol. — Generalni govornik Klaité in poročevalec Limbacher sta govorila za ta paragraf, ki je bil potem sprejet z 173 glasovi proti 160.

Magg se je upiral zoper to, da se prehodnje določbe izdaje po ukaznem potu. Potem se je rešila vsa šolska novela.

28. aprila je bila razprava o resoluciji k šolskej noveli. Chlumecy jo je pobijal.

Potem se je oglasil ministerski načelnik ter rekel: Včeraj rabljenih besed, da se vlada ne briga za Avstrijo in armado, ne morem prezreti. Nečem odgovarjati besedam, katerih namen je napadanje, in sicer iz parlamentarnih ozirov, poleg tega pa moram omeniti, da bi take opazke zunaj zbornice ne trpel. Prav naravno je, da opozicija ne more odobravati menenja, ravnanja in namenov njej zoporne vlade. Razložek pa je mej neodobranjem, grajanjem in tako opazko. Jaz hočem le to zopet omeniti, da vlada svojo dolžnost dobro pozná, in da vlada hoče pravo avstrijsko misel ter da je mislila, da je pravo avstrijsko misel izrazila, ako se vse v Avstriji živéče narodnosti in ljudstva vdeležé svobod, katere daje ustava in se postavno vpirajo na večino, o kateri se je trdilo, da je skobrana večina. Vpirati se na večino, v kateri se vsi narodi in ljudstva države, to je popolnoma avstrijsko in vlada je ponosna na to! Ako se nam kliče: »Tako ne more dalje iti!« tedaj moram odgovoriti: »Jaz upam, z božjo pomočjo,

Za Darjo Mihajlovno se ni Rudin z nikomur toliko često in tako dolgo razgovarjal, ko z Natalijo. Tajno jej je dajal knjige, razkrival svoje snove ter čital prve strani osnovnih brošur in spisov. Smisli teh spisov ni mogla Natalija vedno pogoditi. No bilo je videti, ko da Rudinu ni mnogo do tega stalo, jeli ga Natalija umeje ali ne — samo da ga sluša. Takšno njegovo občeje ni bilo po volji Darje Mihajlovne. No — mislila si je ta — naj se tu na kmetih razgovori, da mu vsaj čas mine. Ona ga zanima kot dekletce. Nesreča to ni, a ona se opamti. V Peterburgu bode tako vse drugače . . .

Darja Mihajlovna se je varala. Natalija se ni ko kako dekletce zabavljala z Rudinom; ona je žejno srkala v mlado svojo dušo njegove besede in se trudila razumeti njihovo smisel; ona se je ravnala po njegovej sodbi, on jej je bil i učitelj i vodja. Nekoliko časa jej je kipelo samo v glavi — ali samo v mladej glavi ne more dolgo kipeči. Koliko sladkih trenutkov je imela Natalija, kadar je on, kar se je često zgodilo, sedel kraj nje v vrtu na klopi v bližnji senci, čitajoč Goethejevega »Fausta«, »Hoffmana«, »Rettine liste«, ali »Novalisa«. Sem ter tja je ponehal in razložil to ali ono, kar je mislil, da ona ne umeje. Ona je govorila nemški slabo, kakor skoraj vse naše dame, ali umela je dobro, a Rudin je bil vtopljen do grla v germansko poezijo, v germanski romantični in filozofični svet ter tudi njo ulekel za soboj v zabranjene te kraje. Neznani in prelepi so se razprostirali ti kraji pred njo in zdeli so se jej raji podobni; razlistov knjige, ki jo je držal Rudin v rokah, prelivalo so se divne slike, nove sijajne misli zvonškimi strunami v nje dušo, v nje srce in iz teh velikih čuvstev se je unela tih sveta iskra navdušenosti . . .

»Recite mi, Dimitrij Nikolajič,« povzela je ona, sedeč kraj okna v šivanjem, »recite mi, idete li po zimi v Peterburg?«

»Ne vem,« reče Rudin, spustivši knjigo na kolena; »ako si potrebnih sredstev pridobim, potem idem.«

z eneržijo in vstrajnostjo vlada pot pripravi, da izvrši moj namen, porazumljenje ljudstev, in sicer, kakor želim, pod sedanjim ministerstvom, ki ni, kakor se je reklo pred par dnevi, »Handelsministerium«, ampak ki se prizadeva biti »Ministerium des Handels.« Ta govor je zbornica pozdravila s živo dolgočasno pohvalo.

Potem je zbornica, od opozicije zelo napadano resolucijo k šolskej noveli, in novelo samo sprejela v tretjem čitanju z 170 glasovi proti 167; tako se je končal 14 dnevni srditi boj o ljudskej šoli, v katerem je bila levica hudo potolčena.

Levičarji v pravosodnjem odseku so izjavili, da stopijo iz odseka.

V železniškem odseku je bila 27. aprila obravnava o železnici Hrpfje-Trst; odsek je sprejel predlogo.

V obrtni odsek državnega zbora so bili 30. aprila poklicani zvedenci, da izrekó svoje mnenje o delalnikih, počivanju v nedeljah in v opravih žensk in otrok v fabrikah. Delalci se za to stvar jako zanimajo, kar pričá to, da je velika množica spremila svoja tovariša Högerja in Peukarta do poslopja državnega zbora ter zahtevala, naj se jej dopusti vhod, vratar pa tega ni dopustil. Knez Alojzij Liechtenstein je prišel zraven ter delalcem razložil, da seja ni očitna ter delalce přegovoril, da so se razšli. Obrtnega odbora načelnik, Zallinger, je sedel na ministersko klopi, poleg njega minister Pino in dvorna svetovalec Plappart in Weigelberg. Zvedenci so sedli v središče. Höger je izrekel, da mu delalci niso dali poverila in da so njegova menjenja čisto osobna. Peukart pa je zahteval, naj se najprej obravnjuje delalsko prašanje, česar pa načelnik ni dopustil. Zvedenci so potem hoteli zapustiti zbornico, ali ostali so vendar, ko je načelnik izjavil, da ni zabranjeno govoriti o načelnih točkah.

Med ogerskimi državnimi poslanci so dvoboji na dnevem rdu. 28. aprila sta se zopet streljala Fűzeczy in Verhogy. Prvi je ustrelil v zrak, drugi pa se sprožil ni. Nu, zdaj je pa čast rešena!

Vnanje dežele.

Ruski car je zaukazal, naj se začasno preseli oddelek senata v Moskvo, da bo za časa kronanja izvrševal carjeve naredbe in reševal tekoča opravila.

Carjev ukaz ruskemu upravljajočemu senatu nalaga, da se ima jeden njega del začasno preložiti v Moskvo, za časa kronanja, da bode ondu mogel promulgirati manifeste, ukaze in carske naredbe ter reševati tekoče zadeve. Naredba ministra za notranje stvari določuje, da se ima na povelje carjevo iz vsakega okraja poslati po jeden kmet kot zastopnik kmetškega stanu h kronanju v Moskvo, čegar program je tak-le: V dan 10. (22) maja slavnosti ni uhod carja s carico, dne 23. blagoslovljenje zastave, 24. 25. in 26. staročimarni posti. V 26. dan se bodo prenesli državni insigniji, 27. bode kronanje. 28. čestitanja kneževstva, diplomatskega zbora in visokih državnih dostojanstvenikov, 29. vojaštva in 30. drugih kategorij. V dan 31. maja in 1. junija svečani obedi, 2. junija ljudska veselica, 3. junija obiskovanje Sergijevega samostana, dne 5. junija diner, 6. bal, 7. blagoslovljenje Izveličarjeve cerkve, 9. junija vojaški pregled, dne 10. vrnitev v Petrograd. Spored teh slavnostij se ne bode spremenil, tako se zatrjuje, pač pa je mogoče, da se prelože.

Škof Hintovič v Pločku je bil imenovan za vrhovnega škofa Mohilevskega, za metropolita vseh rimsko-katoliških cerkev na Ruskem in za načelnika rimsko-katoliškega duhovniškega zbora; škof Popel v Kališu pa za vrhovnega škofa v Varšavi.

Mnogo se govori, da italijanski kralj Humbert obišče še to spomlad nemškega cesarja v Berlinu.

Od zanesljive strani se trdi, tako poročá italijanski časnik »Diritto«, da nemški prestolnik obišče kralja i njegovo obitelj v Rimu.

Govoril je neodločno; čutil je neko otožnost in od jutra ni delal nič.

»Meni se čudno zdi, kako da bi si vi sredstev ne pridobili?«

Rudin odkima z glavo.

»Vam se tako zdi?«

I on upre z nekim značenjem pogled v stran. Natalija je hotela nekaj reči, ali je raje molčala . . .

»Poglejte,« povzame zopet Rudin, ter pokaže na okno; vidite li ono jablan? Od same množine in težine sadja se je polomila. Verna slika in prilika je to geniju . . .

»Jablan se je polomila, ker je niso podprli,« reče Natalija.

»Umejem Vas, Natalija; toda človeku ni lahko te podpore najti.«

»Jaz bi rekla . . . sočutje drugih . . . a samovanje . . . Natalija pride v zadrego in zarudi.

»A kaj hočete po zimi na kmetih?« reče na to hrzo.

»Kaj hočem? Završim ono razpravo — saj veste: o tragičnem v življenju in izkustvu — pred dvema dnema sem Vam razložil osnovo — in jo Vam poslal.«

»In jo tiskate daste?«

»Ne.«

»Kako to? A za koga se truditi?«

»Makar za Vas.«

Natalija upre oči v tla.

»Tega nisem vredna, Dimitrij Nikolajič.«

»O čem, dopustite, govori ta razprava?« vpraša Basistov skromno.

»O tragičnem v življenju in izkustvu. — Naj jo čita tudi gospod Basistov. Toda jaz si še nisem osnovne misli čisto razložil. Sam z soboj še nisem na čistem gledé tragičnega značenja v ljubezni.«

Rudin je govoril navlaš in često o ljubezni. S prvine se je stresla pri besedi »ljubezen« ml. Boucourt, in napela ušesa ko star vojašk konj na glas trombe, ali počasi se je navadila na to, in se samo v ustna vgrizla.

V Rimu se prične porotna sodba 16. t. m. zoper onih 22 zatočenih, ki so oberdankovali.

V Francoskem senatu je naznanil Broglie interpelacijo o zvezi Nemčije, Avstrije in Italije.

V angleškej poslanskej zbornici je izjavil Gladstone, da mu ni znano, če se je sklenola kaka pogodba ali dogovor mej Nemčijo, Avstrijo in Italijo. On zavrača o tem na govore ministrov v avstrijskem, ogerskem in italijanskem državnem zboru.

Porotna sodba v Dublinu je 27. t. m. izrekla, da je Fagan kriv moritve v parku Feniks; vsled tega je bil k smrti obsojen.

Egiptovskemu namestnemu kralju se je dovolila oblast, da sme sklicavati in zapirati državni zbor. Vsled tega je izdal novo ustavo.

Dopisi.

Izpod Griže v okolici, 26. aprila.

(Distinguum per tempora, et gentes. Just. Lipsius).

Velika nevolja se je polastila tabora sinov Izraela; Judaizma stebrovje se je pričelo kručiti i razpadati na drobne kosove: krasno drevo, ki je jelo komaj v cvet leti, sparila je vspomladi strupena slana. Istinito so se v tem poverile besede: Kar ni zidano bilo na temelju Jehove, to mora s časom postati žrtev hudourniku. silovitemu pišu — ki še tako dragoceno i krasno zgradbo poruši. Hudournik in piš sta po fizičnem zakonu nepogojno potrebna. Oba, čeprav silna i kruta, pripomagata naravnim močem do prepotrebne enakotežja. Do spoznanja resnice jako pripomoretá; Judaizem je bil preobvaldal evropske države; sè svojo magično svetilnico, imenovano »liberalizem«, preslepil je bil ustavoverstvo. Ono se je temu poklanjalo, magnetizirano po zlatem telotu. Skeptikar, opazujoč to nenavadno idolatrijo do ponosite rude, to državo — vladovanje po dnevnih borznih kurzih, to vero — izpovedovanje v kredit osobni — i nesobni, to gründiranje, ki se je pa kesneje pokazalo za gründiranje na kožo ubozege davkoplavevalca i drugih nebodilgatreba spekulacij na tisoče — primoran je bil verovati na čase, na katere nas opomina prorocestvo — na čase Antikrista, ki bode rumenjake kar sipal. Zlata doba papirna tej zastopi pot — sleherni se pomiljonari; a v tej, če tudi zlatej dobi, bode ljudstvo za lakoto umiralo: milijonar za plug ne prijema. Doba, imenovana »doba zlatega teleta« ne more obstajati trajno, ker ona je sestavljena iz materije, ki je ukončljiva. Materializem je podvržen zobu časa. Rodiški kolos, jeden izmej čudežev starega sveta, ustavljal se je mnogo stoletij vsem nezgodam narave i časa: a silen potres ga končno na tla zvali. Še mnogo stoletij za tem je na tleh mej osatom in bodičevjem premišljeval nekedajno svojo slavo. Prišli so Arabije umni sinovi, podrobivši ga, odnesó njega materijo v daljno Izmajilijo, da iz nje kaj boljega preljeje. Le ona, ki ni iz kovine, ni iz rude, — le ona, ki je brez lica — a na licu se odseva, le ona je trajna večna: Resnica. Judaizem pod krinko liberalizma se je nastvil Evropi — a ta, njega ni poznala, ker narava je kameleonu podarila mnogobojnost.

Judaizem in liberalizem sta si nasprotna pojmová. Jud, kot pravoveren Jud ne more biti liberalen, to mu prepoveda verozakon. Aut-aut! Jud, ali pa zanikovalec Jehove. Liberalen žid. ali se je s tem le bahal, da slepi Evropo, ali pa je bil v resnici liberalen: ali, kot tak ni veroval v obstoj bogá — tedaj je bil brez-verec, ateist. In kakor je samega sebe opral vere v Bogá; tako je hotel oropati i kristijane njih vere. Evropa stoka in trpi pod žezlom judovskega ateizma. Tudi naša Avstrija ni bila prosta tega židovskega ateizma.

Kamor se žid postavi za načelnika ali kolovodjo, z vso močjo le na to dela, da vsak sled vere zatré. Judaizem svest si pregovora, da mlado drevesce se

»Jaz mislim,« opazi bojazljivo Natalija, »tragično v ljubezni — je nesrečna ljubezen.«

»Nikakor ne!« zavrne jo Rudin, »to je prej komična stran ljubezni. To prašanje treba čisto drugače postaviti . . . tu je treba globlje iti . . . V ljubezni nadaljuje on, »je vse tajno: kako postane, kako se razvija in kako preneha. Zdaj nastane nenadoma, nedvojbena, radostna, kakor pomladanski dan, zdaj dolgo tli, kakor žrjavica pod pepelom, a naposled se uleče v srce kakor kača, in zopet nevidljivo izgine . . . Da, da to je vašo vprašanje. A kdo dan denes ljubi? Kdo se usodi ljubiti?«

Tu se Rudin zamisli.

»Kako, da Sergeja Pavliča tako dolgo uže sem ni?« vpraša potem naglo.

Natalija vsa zarudi ter nakloni glavo nad svoje šivanje. »Ne vem,« šepeta ona.

»Kako vrl in plemenit človek je to!« reče Rudin ter vstane. »To vam je jeden najlepših obrazov sedanjega ruskega vlastelinstva.«

M-le Boucourt upre v njega francoski svoji očesi.

Rudin je prešetal nekolikokrat po sobi.

»Niste li opazili,« vpraša na nagloma, kako na hrastu staro listje stoprav tedaj odpade, kadar začne uže mlado poganjati?«

»Da, opazila sem to,« odgovori Natalija tihó.

»Tako je v čvrstem srci tudi sè staro ljubeznijo; ona je uže umrla, ali se še vedno drži; samo druga, nova ljubezen jo more konečno iz srca izgnati.«

Natalija na to ne odgovori nič.

»Kaj to neki pomenja,« mislila je sama pri sebi.

Rudin se v sobi ustavi, strese lase in odide.

Natalija je šla v svojo sobo. Dolgo je sedela nezadovoljno na svojej zofli, dolgo je razmišljevala o slehernej besedi Rudinovej, a potem kar naglo gorko zajokala. — Bog ve! Ona ni sama vedela ni, zakaj so se jej tako naglo solze ulile čez lice. Ona jih je utrla; ali vendar so tekle še dalje, kakor voda iz vrela, v katerem se je dolgo zbirala. (Dalje prih.)

da upognoti, kamor kedo želi — raztegnol je svoje poželjive roke po šoli, da uže v tem svetišču otrodicem iz mladih src izruje vsak pojem vere.

Naš Trst je bil v tej dobi tako srečen, da je za predsednika šolam *katoliškega mesta* zadobil žida »par excellence« *liberalca*. Šolska novela pa, ki je še ob pravem času prišla, da tej Hidri glavo stre, da ljudska šola zopet poprejšnje veljavo zadobi, našim pojundenim možem ni po volji: bojé se mračnjaštva, klerikalizma, feudalizma i Bog si vedi, koliko še drugega. Opošiljajo proteste na proteste in v to svrhu, kot v neko »Ellpost«, izabrali so si banskega lorda g. Burgstaller-ja, okoliškega poslanca; seveda, *okoliškega* le po imenu. Ali vse to nič ne pomore, rak je prišel do živega mesa — in skrajni čas je uže bil, da se racionalno odstrani.

Cudom čudimo se gosp. Burgstaller-ju, mi iz lastne skušnje vemo, ko smo pri volitvah na Opčinah proti njemu agitirali, táčas je ta gospod tam slul še za gorečega katoličana, darežljivega gospoda itd., da se je v nekaterih mesecih preustvoril v odkritega sovražnika *verske šole* glasovaje proti *noveli*!

Zastopa-li g. B. naše interese, ali one g. Luzzato-ja? Ga je-li okoličanstvo volilo, ali tržaški Judaizem? Nekedanji goreč katoličan, pravi uzor možá, sedaj pa glasuje z onimi klike ateizma! Ali on ne razumeva še svojega stališča? Mlad je še v tem poslovnanju in ne ve kaj dela! Poskušnje na tem polju ne veljajo, ne smejo veljati ni prihodnjí: Veliko zlo naj se manjim zlom odpravi — ker on ni za to. Možato je odgovorila Edinost broj 32 t. l. na koncu uvodnega članka »Nova postava, s katero se spremenje nekatere določbe šolske postave od 14. maja 1869, pisaje: To gospoda, je kolaš »brez čebule«, kateri ne utegne dopadati v »banskem« gradu, kder je »čebula« jako priljubljena.

Mi pa, ki ta zaključek »ad verbum« umejemo, odgovorjamo »čebuli« brez »kolaša«, kano se spodobi sinu materi na uho, ako se ona spozablí:

Praedicationem tuam vita commendat, ipsa eis instructio, ipsa magistra sit, ad desiderium aeternae vitae docente tuo viventes exemplo — in his igitur studium adhibe, in hoc tota mentis intentione persiste — quatenus dum tua praedicatione, atque imitatione haec fuerint consecuta, tanto majora a Deo nostro recipiat. P. K.

Dutovlje, 25. aprila.

Krčmar daje pogosto obiskajočemu pivcu vedno dober prostor v svojej gostilni in vsi tudi vemo, da smo bolje postreženi, če se zmirom držimo enega in istega rokodelca. Tako morda tudi ti, draga »Edinost«, delaš se svojimi dopisniki, hočem reči — vhod jim je o vsakem času dopuščen. Vendar, dovoli tudi meni danes predalec in ga mi tudi za na dalje prihrani!

23. t. m. nismo tu videli sonca vsahajati, nebo je bilo temno, lepa podoba za dež, a kar na ravnost povem, da ni takšno mrtvo vreme na nas toliko uplivalo, ker pričakovali smo višega dušnega pastirja. Odbila je zjutraj ura 8. in zagledali smo mil. g. škofa s spremstvom. Pri prvem slavlolu, na katerem je bila pribita tabla z napisom: »Srečni dohod! Milí viší dušni pastir,« pozdravi g. župan v imenu občine mil. g. škofa, čemur se je visoki gospod zahvalil ter obžaloval evčice brez pastirja. V Skopo potujočemu gospodu kilcali smo srečen pot in živíj!

Se le slednji dan smo imeli pri nas birno. Ob 1/9 uri popoldne opravi se marljivi g. farni kaplan in tako odidemo z šolsko mladino, katera je nosila tudi svojo sv. razpelo in zastavo sv. Alojzija višjemu dušnemu pastirju naproti. Dočakávši pričakovanega gospoda, kateri je došel iz Tomaja, poklekemo, pri kojoj priliki nam podeli svoj blagoslov, vstanemo in gremo v cerkev sv. Jurja. Ko na trg pridemo, zagledamo drug slavlolu z napisom:

Tud cvetje na spomlad najlepše cveti
In Vašga prihoda se mladost veseli.

Par korakov dalje in pred vhodom v cerkev je napravljen z zastavicami okrašen tretji, majhen slavlolu, ki nosi jako žalosten napis:

Sam mati zapuščena,
Samotna tu stojim,
In prosim Vas pastirja,
Ovdic da ne zgubim.

Komu ne bi segale te besedice v srce? Ni li v teh vrstivah izražena najglobkejša žalost naših občinarjev, ki so brez duhovna? — G. A. L., kateri nam je priskrbel oba zadnja napisa, gotovo je spoznal živo potrebo duhovna ter tako umel čute izraziti, da je vsacemu v očesu solza zaigrala. Došli smo v hišo božjo, mil. g. škofa so uže bili preoblekli in počnejo se molitve, služba božja, deljenje sakramente sv. birme. Birmanci so se lepo vedli, dobro odgovarjali na prašanja iz krš. nauka, tako, da se je mil. g. škof sam izrazil prav pohvalno o katehetu, g. farnem kaplanu Tomajskem ter sklepal iz tega, da morajo naši otroci v vseh zadevah pridni biti.

Po birni nam govori m. g. škof v prav kratkeje, toda jedernatej besedi, javno obžalujóč nas zapuščene ter odkrije, da ne more tako hitro pomagati nam, ker ima veliko pomanjkanje duhovnov in da je še mnogo družih krajev bolj potrebnih, nego so Dutovlje. Te besede čuvši, ozremo se v nebo ter zdihnemo proti Bogu: »Oče, zgodi naj se Tvoja volja! Tvoje ime bodí vselej česčenot!»

Po dokončanjej službi božjej gre občinsko starestinstvo in corpore k Nj. milosti ter prosi, da se nas usmilí, a odgovoril je, da ni mogoče, kakor pred v cerkvi.

V sv. Marka dan je bila procesija iz T. v D. in veseli smo bili ko smo videli, da se je te tudi m. g. škof udeležil. Visoki gospod nam je podelil slednji svoj blagoslov ter odpotoval.

Razšli smo se vsak na svoj dom. Uže prejšnji večer se nas je bil Bog usmilil z dobro namako in danes zopet tako. Veseli smo toraj, ker je bilo dežja potreba. In kakor naš Jurij Rapoldov pravi:

Sv. Jurja luža,
Sv. Vida suša,
Storè dobrega kmeta.

tako so se nam besedice prve vrste uže uresničile ter v Boga zaupaje pričakujemo dobre letine.

Skopo dne 28. aprila.

V pondeljek dne 23. aprila. t. l. je bil za Skopo res prazničen dan, kojega borna vas uže od 1835. leta ni dočakala. Večer preje nam je naznanjalo ubrano priirkovanje zvonov veselí bližajoči se praznik. Lep slavlolu tik glavne ceste v našo vas z napisom:

«Sinovske vdanosti ljubezni vroče
Sprejmi, kraških src zagotovilo
Naslednik — Oroslava, Janez mili oče,
Sprejmi srečno naše pozdravilo!»

drugi slavlolu spet:

«Stopí, mili oče, v našo sredo,
Sprejmi verno Tebi vdano čedo!»

in več drugih, naznanjali so nam dan veselja, veselja, kojega naša vas uže dolgih 47 let ni dočakala. Vse je bilo v prazničnejej obleki, vsa vas je bila okrašena s cesarskimi, cerkvenimi in narodnimi zastavami.

Točno ob 8. uri naznani nam ubrano zvonenje prihod premilostljivega škofa tržaško-koperskega, Janeza Glavine. Uže rano zjutraj se je zbiralo ljudstvo, da pozdravi in dostojno sprejme pastirja.

Pod prvím slavlolu tik glavne ceste so čakali č. g. duhovniki iz bližnjih vasi z g. vikarjem na čelu, občinski zastop in šolska mladina. Milostljivi vladika je mej nami; ljudstvo spremi vladiko do duhovnije in od tod v cerkev. Pričela se je sv. maša, po sv. maši vizitacija cerkve, pozneje izpraševanje mladine in slednjič deli milostljivi zakrament sv. birme.

Po dokončanem sv. opravilu se napoti preljubljeni vladika, spremljan od č. g. duhovnikov, v bližnjo cerkev (podružnico) v Krainovas. Kakor v Skopem, tako je tudi v Krainivasi imel primeren govor, v katerem je pohvalil mladino, da je v krščanskem nauku dobro poučena; pohvalil je tudi č. g. vikarja A. K., koji se je res mnogo trudil, da je mladino v tako kratkem času dobro izuril.

Pri obedu v Skopem vstane č. g. vikar, govori primeren govor, v katerega vplete zgodovinske črtice škopske cerkve; koncem napije premilostljivemu vladiki, na kar se mu premilostljivi ganjen zahvali.

Pozneje napije č. g. vikar Antonu Zlobcu, podžupanu v Krainivasi kot velikemu dobrotniku cerkve. Daroval je namreč omenjeni g. podobo sv. Neže za veliki altar v Krainivasi. Podoba je bila tudi od premilostljivega vladike blagoslovena. Naslikal je podobo jako lepo g. Matija Bradaška, slikar v Kranji, kojega posebno cerkvam najtopeje priporočamo.

Slednjič napije g. župan vikšemu pastirju v imenu občine.

Po končanem obedu se napoti milostljivi vladika v Koprivo. Pred slavlolu pričakujejo milostljivega starestinstvo z g. županom na čelu in šolska mladina, koji ga dostojno pozdravijo in v cerkev sprejmo. Po končanjej vizitaciji grede v bivališče g. vikarja M. P. in od tod proti Tomaju. Pohvaliti je ljudstvo, katero se je posebno poslednje dni mnogo trudilo in pripravljalo, da vikšega pastirja dostojno sprejme. Marsikateri veseli dan je dočakala uže naša občina, a mislim, da veselejega dne, od tega, še ne.

Domače in razne vesti.

Cesarjev dar. Cesar je podaril občini *Sežana* 300 gld. za nove zvonove.

Definitivni program o prihodu Nj. Veličanstva v Ljubljano. Pres. cesar pride v sredo 11. julija ob 1/5. uri popoldne v Ljubljano, kjer ostane v četrtak, petek in soboto ter pregleda vse zavode in javne naprave. V četrtak slovesna sv. maša, *potem vsprejem doželnega zbora*. — V nedeljo zjutraj ob 6. uri odpelje se cesar v Logatec in Idrijo, od koder se vrne popoldne nazaj. — V ponedeljek odpelje se ob 7. uri zjutraj v Kamnik, od tod v Kranj, kamor dospe ob 1 uri popoldne. Od tod po železnici v Lesce, Begunje in zvečer na Bled.

Javni občni zbor društva »Edinost«. V nedeljo so bili gg. podpredsednik in tajnik tega društva in v. č. urednik »Naše Sloge« v Materiji in Brezovici; kder so jih ondotni rodoljubi prav presérno sprejeli. Popoldne bilo je v Brezovici posvetovanje, katerega so se udeležili skoro vsi veljaki bližnjih krajev, mej njimi v. č. g. župnik Brezoviški, obč. glavar Materijski, g. Jenko iz Podgrada, g. predsednik in g. tajnik brezoviške čitalnice in še mnogi rodoljubi ondotnega okraja, in sklenolo se je, da ima biti javni občni zbor »Edinosti« pod milim nebom na brezoviškem krasnem polju, dne 3. junija popoldnu. Sklenole so se tudi točke dnevnega reda. Natanjéneje poročilo prinesemo prihodnjí.

Tržaške novosti. Društvo tržaških inženirjev je imelo v nedeljo izlet v Berkine, da si ogleda vodo, katero hočejo napeljati v Trst. Društvo je enoglasno izreklo, da boljše vode ni dobíti za Trst, nego je ta in da je treba torej vpotrebiti vsa sredstva, da Trst dobi to vodo.

Tržaški župan, dr. Bazzoni in mestni svetovalec Kleskovič sta se odpeljala na Dunaj, da cesarju izročita spominsko stetinjo lanske 500 letnice od kar je Trst prišel pod Avstrijo.

Pogreb. V ponedeljek so pokopali urednika lista »L' Alabarda di Trieste«, g. Aldo Panozzi-ja, ki je umrl vsled hude bolezni v možjanih. — Pogreb je bil lep, vdeležili so se ga posebno zastopniki časnikarstva vseh strank in jezikov. — Rajniki je bil zmeren, a nadarjen in spreten časnikar.

Ne igrajte s puškami. Nek Marinelli, urar v ulici stare mitnice, poslal je dva učenca, nekega Kalaša in nekega Rittnerja, oba 13 letna dečka, da preneseeta neko pohištvo iz ene sobe v drugo. Kalaš je našel v nekeji miznici star revolver in ga, igraje se, pomeril na Rittnerja, a potem se šali, da hoče samega sebe

ustreliti; pomeril, a ker je bila slučajno nabita prav tista cev, sproži; sliši se pok in fant se zgredi smrtno zadet v glavo. — Odnegli so ga v bolnico, pa je uže potoma umrl.

Vino, tepež in nož, to je žalibože naših rokodelcev in delalcev, posebno takih, ki se ne brigajo za čitanje in za koristna društva, nedeljska zabava. Čujte koliko jih je šlo v nedeljo v bolnico zarad tepeža: 35 letni Turel Alojzi iz Gorice, pek, ranjen je bil v tepežu z nožem nevarno v oko. 42 letni Podražca Miha, rojen v Ribnici, zgubil je skoraj spodnjo ustnico. 54 letni Miha Živič iz Škorkole, ranil se je sam večkrat, ker je poljudil. 19 letna Masič Ana, rojena v Kurčoli, pripravala se je se svojim ljubim, kateri jo je ranil na prsib, na hrbtu in na glavi. — 27 letni Franc Močnik iz Trsta, bil je močno ranjen na glavi. 53 letni Mulon Anton iz Trsta, je vsled pijanosti tako padel, da si je zlomil noge in na glavi močno ranil. 35 letni Anton Korti iz Trsta odnesel je iz tepeža globoko rano v prsib. Lovro Hassel, rojen na Českem, bil je tudi nevarno ranjen, a zavrtno. 17 letno Perat Josefino je lastni brat tako pretepel in celo na glavi nevarno ranil, da so jo morali peljati v bolnico. — Še par manj ranjenih je bilo; a zadosti tega dokaza surovosti in nemoralnosti.

Bláž Pavlin, trgovec in posestnik iz Virja pri Ljubljani, došel je v soboto v Trst in pred vsem šel k nekemu trgovcu, a uže tam se je čutil prav slabo; od tam se je napotil v posteljo v gostilno Slovenceim dobro poznane gospe Marije Jazbic (k jelenu) kder so mu po vsej moči stregli ter precej poslali po zdravnika; postalo mu je k malo boljše, vstal je in mislil celo odpotovati; a ko se je pripravil na pot, prišlo mu je zelo slabo, vsa zdravniška hitra pomoč je bila zastoj, ker zadela ga je bila kaplja ali mrtvuč in umrl je zvečer ob 8 uri. — Odnegli so ga precej k sv. Juštu, včera pa so ga prepeljali na kolodvor in od tam domov v Virje, kder ga pokopljejo.

Pogreb ranjcega kanonika, Mons. Žvaha v nedeljo je bil takemu zaslužnemu možu in dostojanstveniku primerno sijajen, udeležile so se ga vse oblastnije, tudi g. namestnik sam, mnogo drugih odličnih tržaških gospodov in velika množica vernih.

Razpisana je stipendija Roččeva z II. šolskim semestrom t. l. v znesku letnih 111 gld. 32 kr. V prvej vrsti morejo stipendijo dobiti sorodniki zapustnika, v drugej vrsti pa farani nemških rovt na Goriškem. Natanjénejji pogoji so razpeloženi pri vseh šolskih ravnateljstvih na Primorskem.

Razpisano je prosto mesto v kakej c. k. vojaškej učilnici, ali pa v c. k. mornarskej akademiji na Reki, za učenca, rojenega na Primorskem. Natanjéni pogoji se morejo pregledati pri tuk. namestništvu.

Gospodičina Antonija Mankočeva. v tržaskih slovanskih krojih posebno čislana krasotica, ki je včasih tudi sodelovala na veselicah naše mestne čitalnice, omožila se je včeraj z gosp. dr. *Stanko Sterger-jem*, c. k. okrajnim zdravnikom v Logatecu, tudi dobro poznanim rodoljubom. Vrlo našo domorodkinjo spremljajo v novo domovje naša najtoplejša voščila sreče za vse živjenje.

Poštne hranilnice so se na novo odprle: v Labinu, Boljunu, Kastvi, Novem mestu (v Istri) v Pasjej vasi, Flumicellu, Gračišču, Lošinu, Nabrežini (na postaji) v Portoljah, pri sv. Matiju, v Čresu in Vižinjaní.

Umetnost. Pravijo, da Slovani nemajo umetnikov. — No, tudi v Trstu jih imamo in prav odličnih. — Kedor se hoče tega osvedočiti, naj poskusi, da pride v atelier Rendičev. — Tam bode videl še le dovršeni kalup spomenika rodbine Gorupove, ki je namenjen za Reko. — Na grobu kleči oče in okolo njega vsa velika družina; očeto vo obličje je obrneno proti nebu in prav tako nekaterih starših plakajočih otrok; a dva mala otroka, ki še ne poznata žalosti, igrata se brezskrbno, eden lovi metuljčka. Vsi ti obrazi izrazujejo naravne poteze onih oseb, koje predstavljajo; posebno v obličju g. Gorupa je izražena globoka žalost tako dobro, da boljši ne more biti; nad to grupo se vzdigujejo trije angelji proti nebu in kažejo plakajočej družini, kde je iskati toložbe. Plemenita ta ideja in nje tako natanjčna izvršba kaže nam nenavadni genij mojstra Rendiča, kateremu iz srca čestitamo. — Da bodo naši čitatelji stvar še bolj razumeli, služi naj jim ta le primera. Na tržaškem pokopališču je kakih 15 do 20 monumentov, ki služejo in so jih izvršili prvi italijanski umetniki, ter so stali na 20, 30 in več tisoč gld., a ni na tržaškem pokopališču ni enega spomenika, kateri bi se mogel meriti ni glede ženjalne ideje, ni glede izvršbe s tem spomenikom Gorupove rodbine.

Policijsko. Nek Ribenčan se je spril s svojim sorojakom; v nedeljo pa se je tako vjezil, da se je najprej napil, potem pa šel v prijateljsko stanovanje in tam razbil vse, kar mu je prišlo pod roko, k sreči je prišla policija in srditega Ribenčana peljala v tisti zavod, kder hladé strasti. — V nedeljo je policija zaprla tudi neko Nežo C. iz Ljubljane, ker je ukradla v nekej mesnici nekoliko kilov mesa. — Zaprla je policija te dni tudi 8 delalce zarad razsajanja; dva ljubčka zarak nemoralnega vedenja na senenem trgu; par tatov, ki so bili uže izgnani iz Trsta, pa so se brez dovoljenja vrnoli in 4 usmíljene. mej katerimi 3 ljubljandčanke, zarad grdega vedenja.

Vabilo. »Sežansko-komensko učiteljsko društvo« ima svoj glavni zbor v 10. dan meseca maja t. l. ob 9. uri dopoldne v *Sežani*. Dnevni red: 1. Predsednikov pozdrav. 2. Prebere se zapisnik minolega zborovanja. 3. Poročilo tajnikovo. 4. Poročilo blagajnikovo. 5. Volitev tréh pregledovalcev računov. 6. Razgovor o bodočem društenem delovanju. 7. Volitev volitvenega odbora. 8. Volitev novega odbora. 9. Občnemu zboru predložijo se po odseku spremenjena društvena pravila. 10. Razni nasveti.

Odbor,

Velika beseda goriške čitalnice v prid otrošjim vratom v nedeljo se je veličastno ponela. Goričana je videla še malo enakih društvenih zabav. Velika dvorana je bila natlačena, vsa domača slov. inteligencija, pa tudi dokaj gostov iz bližnjih in daljnjih krajev je bilo navzočih. Izmed dostojanstvenikov omenjamo okr. glavarja barona Rechbach, polkovnika v Gorici nastanjenega polka, mestnega župana, majorja Catinelli itd. Vse točke sporeda so se uзорno izvršile, deklamacija in nekatere pesni so se morale ponavljati. »Igro piké« so predstavljali spretni diletantje tako izvrstno, da je bolje ne bi izurjeni igralci v javnem gledišču. Ploska in navdušenega odobravanja ni bilo ni kooča ni kraja. Po dovršenem sporedu se je pričela domača zabava in ples, kateri je trajal blizu do jutra. Tudi denarnega uspeha veselice se sme slavnostni odbor in vsak rodojoljub veseliti. Živeli bratje Goričani! (Obširnije poročilo se nam je zagotovilo za prihodnje število).

Veteransko društvo v Gorici je dalo v glavnem zboru zadnjo nedeljo svojemu dosedanjemu predsedniku gosp. majorju Catinelli sijajno zaupnico. Ogromna večina, preko 250 navzočih, namreč ga je zopet izvolila; njegovi nasprotniki niso se niti do 30 glasov vspeli, in so torej k ljubemu strastnemu rogovljenju sramotno propadli. Vsled tega hočejo baje iz društva stopiti, in prav storé, takovi elementi domoljubnemu društvu le škodujejo! Pozno zvečer so veterani napravili svojemu predsedniku lepo serenado. Catinelli je bil Slovencem vedno bolj pravičen; njegov največji nasprotnik je bil pa nek učitelj, ki rad oficirčka igra in se sploh smešno ponaša, pravi don Kišot.

Dornberško vinorejsko društvo priredi dne 6. maja t. l. razstavo domačih vin v Dornbergu. Otvori se razstava ob 10. uri predpoldne. K obilni udeležbi uljudno vabi vse prijatelje vinoreje.

V Podmelcah se je nastavila od c. k. poštne vodstva v Trstu dovoljena pisemska nabiralnica (Briefkasten). Imeli bodo tudi, kakor nam priča lepa tabla: »Prodajanje c. k. pisemskih znamk (mark) in poštne vrednostnic«, vse za pisma in pošto potrebne reči kar tam pri rokah. Za to stvar smo se potezali tudi v našem listu.

Prošnja »Previdenzi«. Prosim ponižno kot Avstrijan in oproščen vojak, oče dvoje otrok, ki imam bolno ženo in se mi je pri delu nesreča pripetila, da sem bil na životu poškodovan in zato ne morem delati, da bi mi dodelila za se in za mojo nesrečno družino kako podporo.

Lovre Vodopivetz.

Gg. članom se naznanja tem potem, da je uže naznanjen izlet v nedeljo 6. popoldne, ob 2. uri točno, zbirališče v telovadnici pri Jutdmanu, via Coroneo št. 23. Odhod pak točno ob 2 1/2 uri v Skednjo, odhod iz Skednje ob 9 uri zvečer. Vabljeni so vsi gg., kateri bodo telovadili, da pridejo jutro popoldne ob 5 uri v telovadnico, da se vaje razdelé. Ako bi bilo vreme neugodno, se preloži izlet na drugo nedeljo. Trst, 2. maja 1883. ODBOR.

Vremensko prorokovanje za mesec maj. Mathieu de la Drôme naznanja, da bode v tem mesecu tako le vreme: Močno deževje skoraj po vsej Evropi do 5 maja; nizka temperatura v severnej Italiji, v Avstriji in Nemčiji, v nekaterih goratih krajih celo sneg pade, jakransko morje bo viharo. Lepo vreme od 7 do 13. t. m., v Avstriji prehodno deževje 9. in 10. t. m.; jutra in večeri pa mrzli. Od 13 do 22. t. m. lepo vreme, tu in tam vetrovi; vendar pa se začne posebno v Primerlji okolo 18-20 kar naglo huda vročina.

Lepo vreme od 22 do 29; velika vročina po vsej srednji Evropi. Od 29 t. m. do 5. junija tudi prav lepo stanovito vreme in vročina, a močni viharji v gorah in goratih krajih; s kratka, lepo vreme ves mesec razen prvih dni; kratka vegetacija počenši od 10 t. m. in setve jako lepe. Dozdaj je uganol g. Mathieu, morda bo tudi za naprej veljala njegova. Bog daj!

Nesreče. V Toulonu je 29. aprila vihar prevrnil čoln vojne ladije »Ocean.« V njem je bilo 17 mornarjev, deset se jih je otelo, sedem pa utonilo.

Iz Amerike dohajajo grozna poročila o nesrečah, katere je povzročila troba (vrtinec). V Misissippi in Georgiji je 83 oseb usmrtila in nad 300 hudo poškodovala. V Beaugardu je 31 mrtvih in 30 hudo poškodovanih, v Vesonu 22 mrtvih in 31 ranjenih. A še vedno dohajajo nova poročila o nesrečah. V Georgetownu je vihar podrl cerkev, pastorku je bila glava zmečkana. Tudi zamursko cerkev je troba glava in več ljudi usmrtila.

Listnica uredništva. Gosp. D. v M. Prosimo, pustite nas v miru s svojimi pismi. Osvedočili smo se ustmeno, da so vsiljeni odborniki pristojilno pristali na ono poslano. Čemu torej še nadaljna zdražba!

Gospod dopisnik »Več Brezovčanov« v B. Vaš dopis je preosoben, za take osebnosti ni naš list. Čitalnica je koristna in vsacega narodnjaka dolžnost je, podpirati jo. Mi smo se prepričali, da so v čitalnici vse česti vredni moške in da le ti držé skupaj, pa je uže zadosti; večnih nezadovoljstev pa je boljše, da ni v društvu.

G. K. V. v K. z. Tudi Vaš dopis je preosoben. Saj vam mora biti znano, da naš list ne odbija stvarnih prepričev, ki čistijo pojme, a da ne mara za osebnosti. G. Bogomil. Nadaljujte in pošljite.

Tržno poročilo.

Kava — po nespremenjenih cenah; tendenca jako nedoločena.

Slaukor. — Kupčija srednja, cene nespremenjene, tendenca za zboljšanje.

Olje — tendenca jako dobra, cene trdne.

Sadje. — Malo kupčije, pri vsem tem cene stalne.

Petrolje — stalno na 10 gld.

Domači pridelki. — Malo kupčije; cene nespremenjene.

Žito — vedno v slabem obrajtu, kupčija neznatna.

Les — v še precej dobrem obrajtu, cene stalne.

Senó — dobro konjsko gld. 1.60 do gld. 1.90.

Borsno poročilo.

Kurzi v obče omahljivi uže več časa, iskani so le državni papirji, za katere je tendenca ugodna. — Valuta iskane po viših kurzih.

Dunajska borsna dne 1. maja.

Table with 2 columns: Item description (e.g., Enotni drž. dolg, Zlata renta) and Price/Value (e.g., 78 gld. 85 kr.).

Neprevarljivo. Pod tem povdalkom naznanja se v našem listu po imenitnemu dr. Pinkas-u iznajdeno sredstvo Roborantium, (Lasotvorna esenca) katero je delalo dosedaj neverjetno proti izpadanju las, plešivosti, brezbradnosti in osivelosti, in katero je neprevarljivo glede uspeha. Ne treba, da kedo posebno opozoruje na to iznajdbo, če tudi bi zasluzilo, ampak čitatelji naj bero naznanilo in naj poskusijo ta lek. Pri neuspehu se dotični zaveže, da povrne brez ugovora denar.

Izjava.

Čujem, da leti od raznih stranij sumnja náme, ka bi jaz bil sestavil in poslal Vam ón nesrečni dopis o prežalostnih občinskih razmerah dutovskih, ki je bil natisen v 30. št. cenjene »Edinosti«; za tega delj blagovolite objaviti, slavno uredništvo! da nisem in nečem biti v nobenej zvezi s takšnimi zaderikastimi zadevami. *)

Sé spoštovanjem

Lovro Žvab.

V Trstu, 2. maja 1883.

Javna zahvala.

Podpisana si štejeva v sveto dolžnost, da izrečeva najtopljejšo zahvalo zdravniku delalskega podpornega društva, vseučeniemu gospodu dr. Frane Mandič-u za njegovo veliko požrtvovalnost in za tako uspešen način zdravljenja, čemur se imava zahvaliti, da sva velike in nevarne bolezni tako brzo popolnoma ozdravila. V Trstu dne 1. maja 1883.

Ivan in Stefan Ipavec, uda omenjenega društva.

Gostilnica Adelsberg.

Podpisani naznanja, da ima v svojej gostilni vedno frišno pivo, dobro kuhinjo s točno postrežbo. Pre-skrbel se je tudi za najbolj okusni in vini razne vrste, ter se priporoča slavnemu občinstvu.

Gostilničar.

The Singer Manufacturing & C.

New-York.

Ako se plati vsak teden samo

eden goldinar

dobi se

Originalni

Singer-jev šivalni stroj,

in to brez povišanja cene.

Poroštvo se daje za pet let, poduk na domu brezplačno

G. NEIDLINGER, generalni agent

V Trstu, Corso, palača Modello

Šivanje za Singerjeve živalne stroje ko mad 3 kr. in tucat 30 kr. (13-5)

Čudodelni plašter (cerot).

Ozdravi temeljito vsako rano, bodisi še tako zastarana in kronična in tudi take, ki so se uže spremenile v raka, ustavlja še tako močan glavobol, vse bolečine živcev in revmatizma v zglobah, čudodelno pomaga v bolečinah materinskih i. t. d. 50 letna skušnja za izvrstnim uspehom, kakor razvidno po številnih spričalih, katere se morejo pokazati vsakemu — dobiva se le v lekarni (10-4) Rovis, Corso št. 47.

Advertisement for 'Roborantium' hair treatment. Includes text: 'Neprevarljivo! Znesek dobi vsak pre-cel nazaj, pri katerem nema uspeha moj sigurno delatelj Roborantium (sredstvo za rast br-a-de) Pravi tako sigurno dela proti plešivosti in izpadanju las. Uspeh garantiran, ako se večkrat rabi. Odpodstija se v originalnih stekle-nicah po gld. 1.50 in steklenicah za posku-snje po gld. 1. — po Gorici pri G. Cristofaleti, v Trstu pri Pavlu Rooca, J. Grelch v Brnu (Brunn), v Zadru pri K. Andrejavih. Nobena prevara! 10-6'

*) Potrjujemo, da gosp. Lovro Žvab ni v nobeni zvezi z omenjenim dopisom. Ured.

IVAN AMHÄUSER

fabrikant vsakovrstnih šopkov in krtač po najnižjih cenah, odlikovan na tržaškej razstavi z srebrno medaljo V Trstu, Via delle Beccherie Nr. 1392-1.

KAROL LUDWIG

fabrikant vsakovrstnih šopkov (pinzeljev) in krtač v Mariboru — na Štajerskem Tovarna: Allerheiliggasse N. 14 — Prodajalnica: Herrengasse N. 1. 12-10

Kedor hoče, dobi cenike. Naročbe na omenjene izdelke prejema g. Amhäuser. Via delle Beccherie N. 1392-1.

Prva istrska voščarna

v Rovinju

odlikovana na razstavah v Gradcu v letu 1880 in v Trstu v letu 1882.

Priporočamo vel. čest. gospodom župnikom, č. cerkvenim društvom in drugim pobožnim zavodom, kakor tudi gosp. trgovcem naše izdelke iz voska od bučel, katerega ponujamo po sledečih cenah:

- I. vrsta. Velikonočne velike sveče (naša posebnost) naslikane na olje, okrašene se zlatom, srebrom in s podobami sv. pokroviteljev. Kilogr. gld. 3.— Sveče, duplirje, velike sveče itd. » 2.— II. vrsta » 1.65 III. vrsta » 1.40 Slabša vrsta, sicer blago lepo na videz » 1.20

NB. Te cene se razumejo v Rovinju, blago zacalano; povojilo (embalaža) računati se po ceni kar stane. V zameno se jemlje naravni vosek in voščeni odpadki po dobrih cenah.

12-10

Figli di Antonio Artusi.

Nagla in gotova pomoč za želodčne bolezni in njih nastopke.

Ohranitev zdravja

Je odvisna zgolj od ohranitve in pospeševanja dobrega prebavljanja, ker ta je glavni pogoj zdravja in telesnega in dušnega dobrega čutenja. Najbolj potrjeno DOMAČE ZDRAVILNO, prebavljanje vrediti, doseči primerno mehanje krvi, odpraviti pokvarjene in nezdrave krvne dele, to je uže več let sploh znani in priljubljeni

dr. Rosa življenski balzam.

Napravljen iz najboljših, zdravniško najkrepkejših zdravil-skih zelišč, potrjen je posebno kakor gotova pomoč pri vseh slabostih prebavljanja, posebno pri preosedanju, po-klatem dišečim riganju, napananju, bluvanju, pri bolečih in v telesu in želodcu. Želodčnem krču, prenasabanju želodca z jedmi, zaščitjenju, krvnem navalu, hemoroidah, ženskih boleznih, boleznih v črevih, hipohondriji in melanholiji (vseled slabega prebavljanja); on oživilja vso delalnost prebavljanja, dela zdravo in čisto kri in bolno tala dobiva zopet poprejšno moč in zdravje. Vsled te izvrstne moči je postal gotovo in potrjeno ljudsko domače zdravilo ter se sploh razširil.

I steklenica 50 kr., dvojna steklenica 1 gld.

Na tisoče pohvalnih pism lahko vsak pregleda. Pošilja se na frankirana pisma proti povzetju zneska na vas strani.

Gospod Fragner!

Jaz Vas prosim, da mi pošljete s pošto 10 steklenic dr. Rosa-vega življenskega balsama. Pri tej priliki vam naznanjem, da je ta lek izvrsten, kajti uže 3 mesece od kar ga rabim, pa ne čutim več nobenih bolečin v želodcu, kateri me je bolel 10 let. Ozdravil je dalje ta lek moje soprogo, katera le bila bolna čez 10 let na jetrah in vzdržuje zdaj tudi moje otroke pri najboljšem zdravju in jih varuje posebno mrzlice, ki je tukaj tako domača. — Sprejmite, gospodine zagotovilo mojega vi-socega spoštovanja, s katerim naznamjam

Kazimir Masalski, nadzornik železničnega podjetja v Aleksinacu u Srbiji.

■ Svarjenje! ■

Da se izogne neljubim napakam, zato prosim vse p. n. gg. naroč-nike, naj povsodi izrečno dr. Rosov življenski balzam iz lekarné B. Fragner-ja v Pragi zahtevajo, kajti opazil sem, da so naročniki na več krajih dobili neuspešno zmes, ako so zahtevali samo življenski balzam, in ne izrečno dr. Rosovega življenskega balsama.

Pravi dr. Rosov življenski balzam

dobi se samo v glavnej zalogi izdelalca v B. Fragner-ja, lekarna sk čr-nemu orlu v Pragi, Ecker der Spornergasse Nr. 205-3.

V Trstu: P. Prednini, G. Foraboschi, Jak. Serravalle in Ed. von Leitensburg, lekarničarji.

V Gorici: G. Cristofalletti, lekarničar; G. R. Pantoni, lekarničar B. Kürner, lekarničar; V Ogolji: Damaso d'Elia.

V Zagrebu: G. Arasin, lekarničar. Vse lekarné in užeje trgovine z materijalnimi blagom v Avstro-Ogerskej imajo zalogo tega življenskega balsama.

Tam se tudi dobi:

Pražko domače mazilo

zoper bule, rane in vnetje vsake vrste.

Ako se ženam prsa vnamejo, ali stidijo, pri bulah vsake vrste, pri turih, gnajnih tokih, pri črvu v prstu in pri nohanji, pri zlezah, oteklinah, pri izmaščenji, pri moraki (mrtvi) koati zoper revmatične otekline in putiko, zoper kronično vnetje v kolenih, rokav, v ledji če si kdo nogo spahne, zoper kurja očesa in potne noge, pri razkopanih ro-kah, zoper lisaje, zoper otekline po pikih mrčesov, zoper tekoče rane, odprte noge, zoper raka in vneto kožo ni boljšega zdravila, ko to mazilo.

Zaprte bule in otekline se hitro ozdravijo; ker pa ven teče, potegne mazilo v kratkem vso gnojico na-se, in rano ozdravi. — To mazilo je zato tako dobro, ker hitro pomaga in ker se po njem rana prej ne zacepi dokler ni vsa bolna gnojica ven potegnena. Tudi za brani rast divjane mesa in obvaruje pred anetom (brnim prisadom); tudi bolečino to hladilno mazilo pospeši. — Odprte in tekoče rane se morajo z mlačno vodo umiti potem se le še mazilo nanje priplipi. 15-4

Skatljice se dobode po 25 in 35 kr.

Balzam za uho.

Skušeno in po mnogih poskusih kot najzanesljujejšo sredstvo zna-no, odstrani naglušnost in po njem se dobi tni popolno užo zgubljeni sluh. 1 sklenica 1 gld. a. v.